

İşçi Sağlığı Güvenliği

“kaza, kader, ölüm, yaşam”

Elk. Müh. H. Avni Gündüz
havni.gunduz@emo.org.tr

Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) kaynaklarına göre her yıl yaklaşık 1,2 milyon kadın ve erkek iş kazaları ve meslek hastalıkları nedeniyle hayatını kaybetmektedirler. Her yıl 250 milyon insan iş kazasına uğramakta, 160 milyon insan ise meslek hastalıkları sonucu ortaya çıkan zararlara katlanmaktadır.

Son günlerde “türban”la örtülmeye çalışılan önemli sorunlardan birisi de “İş Güvenliği ve İşçi Sağlığı” konusudur. Mevcut yasalara göre bile rahatlıkla gözardı edilebilen bu konu, Davutpaşa'daki patlamada ve Tersanelerde işçilerin neredeyse peş peşe iş kazası geçirerek hayatlarını kaybetmeleri üzerine gündemimizin bir kısmına girebilmiştir. Oysa iş kazaları ve meslek hastalıkları, batı dünyasının ölçe-ğine oranla kabul edilemez boyutlardadır.

Sanayi devrimi öncesinde pek bilinmeyen, ancak sanayi devrimi sonrasında yavaş yavaş araştırmalar sonucunda belirginleşen

meslek hastalıkları ve işçilerin yetersiz çalışma koşullarının ve yüksek çalışma saatlerinin etkileri son yüzyıl içerisinde uluslar arası bir çok anlaşmalarla belli bir seviyeye getirilmiştir. Osmanlı İmparatorluğu döneminde sanayi yok denecek kadar az olmasına rağmen mevcut-ların; özellikle savaş sanayi için gereken kömür üretiminde çalışan-ların yaşama ve çalışma koşulları “lonca”, “mecelle (dinsel kanunlar)” ve polis nizamnamesiyle düzenlen-meye çalışılmıştır.

Cumhuriyet döneminde sanayi yavaş yavaş gelişirken “umumi hıfzısıhha yasası” ve bir bakanlığın görevlendirilmesinin yanı sıra belediyelerin görev alanında olmuş, 1960'lardan sonra önce 931 sayılı yasa, sonra 1475 sayılı yasa çıkarılmıştır. Bu arada sosyal sigortalar yasası da çıkarılarak çalışanların belli bir güvenceye yasalarla kavuşması istenmiştir. Uluslararası anlaşmalardan bazıları “ülke koşullarına uygunluk-

larına(!)” göre ülkemizde de imzalanmıştır. ILO'nun 30 sözleşmesi ve pek çok kararı olmasına rağmen Türkiye ancak 7 sözleşmeyi imzalamıştır. 1475 sayılı yasa da 2003 yılında 4857 sayılı yasa ile değiştirilmiştir.

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ve yerel yönetimler eliyle iş yerleri denetlenmekte ve çalışma izinleri verilmektedir. Muhtemelen bundan sonra da iyi veya kötü, ülke koşullarına göre düzenleme yapılması yerine AB müktesebatına uyum yasalarıyla çeşitli düzenlemeler yapılacaktır.(!)

Bizce eskisine göre yetersiz olmasına karşın yürürlükteki 4857 sayılı yasaya ve onlarca tüzük ve yönetmeliklerine sahip olan bir ülkede, sonuçta çok yüksek sayıda iş kazaları ve meslek hastalıkları niçin olmaktadır? Aceleyle Meclise getirilen yeni taslak soruna çare olmaktan çok uzak gözüktüğü gibi yeterli bulmadığımız hakları da çalışanların ellerinden alacakmış gibi görünüyor.

Sağlıklı Yaşama ve Çalışma Hakkı'na sahip yurttaşlar olarak; çalışılan ortamın ve üretim süreçlerinin yeterli hale gelmesi ve olumsuz koşulların ortadan kaldırılması için İş Sağlığı ve Güvenliği konusunda önlemler alınmasını beklemek çalışanların hakkıdır. Temel amaç; Çalışma yaşamının sağlıklı olması, rahat ve güvenilir bir ortamda çalışılması ile iş kazalarının ve meslek hastalıklarının önlenmesi ve çalışanların psikolojik ve bedensel sağlıklarının korunmasıdır. Önlemlerin alınması bilgiye, bilgi ise emek ve zaman harcanmasına bağlıdır.

Bu nedenle:

• **Sanayi ve demokrasi kültürü gelişmemiş olan ülkemizde çalışanlar ve işverenler olarak genel anlamda bir "işçi sağlığı ve güvenliği" kavramı etrafında birleşilmelidir. Bunu sağlamanın temel koşulu, işveren ve çalışanlara başta olmak üzere geniş bir toplumsal eğitim ve bilinçlendirme programının uygulanmasıdır. Eleştiri, öneri ve denetimlerin sorunların çözümüne katkı sağlayacağı unutulmalıdır.**

•Eşgüdüm ve danışma hizmetlerinin sağlanması için işçi, işveren, ilgili meslek kuruluşları ve hükümet temsilcilerinden oluşacak bir mekanizma kurulmalıdır.

•**Konunun taraflarından olan**

çalışan kesimin sendikalaşma ve örgütlenmelerinin önündeki her türlü engel kaldırılmalıdır. Sendikaların, iş güvenliği ve sağlığı konusunda alınan önlemlerin sürekliliği ve uygulanması yönündeki çalışmaları temel ve rutin görevleri arasında görmelidir.

•Ülkemizde meydana gelen iş kazalarının %70'inin 50'den az işçi çalıştıran işyerlerinde olduğu bilinmektedir. KOBİ'lerde ve benzeri küçük firmalarda da iş yeri hekimliği uygulaması ve iş yeri denetimi daha basit usullerde de olsa yaygınlaştırılarak yapılmalıdır.

•**Taşeron firmalar tarafından üstlenilen hizmetlerin de denetimi ile hukuki sonuçları belirsiz ifadelerden arındırılıp daha açık bir şekilde ana işveren firmaya yan-sıtılmalıdır.**

•Firmalar işyerleri ile ilgili alınması gereken güvenlik önlemlerini tüm çalışanlarına ve geçici süre ile de olsa işyerinde çalışacak işçilere eğitim vererek öğrenilmesini sağlamalıdır.

• **İş Güvenliği Mühendisi kavramı uygulamaya sokulmalıdır.**

•Özellikle işverenlerin iş kazalarının hukuki sonuçlarından ve mali hükümlülüklerinden kaçınmak amacıyla yaptıkları baskılar sonucunda mahkemelik olan yasa ve yönetmelikler göz önüne alınarak yeni yasanın düzenlenmesinde uluslararası normlar çerçevesinde ilgili kesimlerle uzlaşmaya varılmalıdır.

Biliyoruz ki en iyi ve ucuz tedavi olmanın koşulu kazaya uğramamak ve hastalanmamaktır. Bunun için koruyucu önlemlerin baştan titizlikle alınması gerekmektedir. Çünkü meslek hastalıkları ve uygun olmayan iş koşullarında iş göremez ve hasta olan veya iş kazası geçiren çalışanların topluma maliyeti daha fazla olduğu gibi sağlıklı yaşama hakkını kullanamamış ve çalışamaz olduğu süredeki üretimin de yapılamamış olacağı açıktır. Bugün haklı veya haksız olsunlar tüm hükümetlerin şikayet ettiği çalışanların sağlık giderlerinin büyüklüğünün, daha önceden gereken iş yeri koşullarının düzeltilmesi ve koruyucu önlemlerin alınmış olması halinde çok daha düşük seviyelerde olacağı söylenemez mi?

